

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VI. In hoc statu naturæ corruptæ, nullum actum usquequaque
bonum, sive bene, cumque debitis omnibus circumstantiis factum, homo
efficere potest, absque auxilio gratiæ actualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

homini gratiâ efficace destituito haud magis proficuum esse, quàm homini in tenebris constituto, proficua sit integra illâsque videndi potentia.

Respondeo 1°. inter ista comparationem aliquam esse, non omnimodam. Quia potentia antecedens hominis in actu primo compleri potest per gratiam Thomisticè sufficientem; non potentia visiva per lucem, utpote non necessariam ex parte potentiae visivæ, etiam in actu primo completæ, sed vel ex parte visionis, vel ex parte objecti, vel ex parte mediû duntaxat.

64 Respondeo 2°. nec ipsam videndi potentiam illâsam, integramque, homini in tenebris constituto inutilem esse; sed haud dubiè magis proficuum, quàm si foret cæcus, vel in oculo læsus. Cum proficua sit ad posse videre, etiam potentia consequente, sive conjungendâ cum actu, dum lux advenit.

65 Respondeo 3°. de gratia sufficiente, absque efficaci, dici posse, quod Apostolus dicit de lege absque gratia; aliquo utique sensu nihil prodesse (quatenus non dat potentiam consequentem ad observantiam sui) tamen si alio sensu plures ipsius utilitates idem Apostolus enumeret.

CAPUT VI.

In hoc statu nature corrupte, nullum actum usquequaque bonum, sive benè, cumque debuis omnibus circumstantiis factum, homo efficere potest, absque auxilio gratiæ actualis.

66 **A**SSERTIONEM hanc (cum SS. Patribus paulò post referendis) insignes Theologi tradunt, S. Thomas c. 8. exhibendus, Gerson, Dionysius Carthusianus, Gregorius Ariminensis, Alphonsus à Castro, Prolegom. 6. n. 166. laudati. Roffensis contra art. 36. Lutheri. Molanus Theol. pract. tr. 3. c. 4. n. 5. Capreolus in 2. dist. 28. q. 1. a. 1. & 3. Thomas de Lemos in Panoplia grat. to. 3. l. 3. p. 2. tr. 2. cap. 9. Alvarez l. 6. de auxil. disp. 50. Contenson to. 5. dissert. 2. c. 1. specul. 2. (dicens hanc esse veterum Thomistarum sententiam.) Cardinalis Bona in princip. vit. christ. p. 1. §. 3. Franciscus à S. Augustino de Macedo in cortina S. Aug. Mathias Hausseur in Anatomia oper. S. Aug. ad librum 4. ipsius contra Julian. c. 3. Carolus Joseph Tricassinus, Capucinus, lib. de grat. omnib. & singul. data p. 2. sect. 2. §. 5. 6. 7. 8. & 9. Qui tres postremi in versandis perpendendisque Augustini operibus plurimum sese insudasse, annosque multos insumpisse testantur. Denique Navarrus in Manuali c. 27. n. 290. sic loquitur: *Opinio, quæ videtur esse S. Augustini, & aliorum Antiquorum, quam sequitur Gregorius Ariminensis, & in quam inclinat S. Thomas 1. 2. q. 109. a. 6. & S. Bonaventura in 2. dist. 28. quamque nunc ibi Major 24. argumentis, tenet neminem posse, solo arbitrio, & consursu*

Dei generali, sine auxilio ejus speciali, etiam moraliter tantum, benè operari.

Probatur 1°. ex Scripturis, Conciliis & 67 Patribus, quibus cap. 13. monstrabimus, omnem Dei propter se amorem, etiam imperfectum, à Deo esse per gratiam. Atqui sine Dei propter se amore, saltem imperfecto, nullus actus est usquequaque bonus, uti probavimus in superioribus libris.

2°. Ex testimoniis divinæ Scripturæ, veterumque Patrum, Origenis, Chrysostomi, Leonis Papæ, Bonifacii Papæ, Augustini, Properi, Juliani Pomerii, Gregorii, Remigii, Bedæ, Rabani, Bernardi, quibus Prolegomeno 6. c. 15. §. 4. & 5. ostendimus nullum dari actum usquequaque bonum, seu benè factum, sine aliquo saltem fidei, seu gratiæ actualis crepusculo.

3°. Ex sacris testimoniis sequentibus, *Sine me nihil potestis facere.* Joan. 15. *Quid habes quod non accepisti?* 1. Cor. 4. *Nemo potest (piè) dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto.* Ibidem c. 12. *Non sumus sufficientes (piè) cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* 2. Cor. 3. *Deus est qui operatur in vobis velle & operari pro bona voluntate.* Philipp. 3. Quæ testimonia communis traditio Sanctorum sic intelligit, ut nihil vel minimum (sive enim parum, sive multum, sine illo fieri non posse dicit Augustinus, sine quo nihil fieri potest) benè fieri, vel cogitari possit, sine Christi gratia; nihil (inquam) usquequaque bonum, nihil debitis omnibus circumstantiis ornatum. Quomodo testimonia illis cum SS. Patribus, vel ipsa intelligunt Concilia, & Pontifices, uti vidimus eodem Prolegom. 6. c. 12.

4°. Ex Concilio Arausicano II. c. 9. in quo 70 videtur hæc veritas definita (ait Lemos loco citato) ibi namque definitur, quòd quoties bona agimus, Deus in nobis & nobiscum operatur. Et cap. 20. additur quòd nulla facit homo bona, quæ non Deus præset ut faciat homo. Et cap. 25. *Secundum superscriptas sanctarum Scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc (Deo propitiante) & predicare debemus, & credere, quòd per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus possit aut diligere Deum sicut oportet, vel credere in Deum, vel operari propter Deum quòd bonum est possit, nisi gratia eum & misericordia divina præcesserit.* Si nullus operari propter Deum quòd bonum est possit, nisi gratia eum præcesserit; nullus ergo benè operari potest. Nullus enim benè operatur, nisi propter Deum operetur, prout libris superioribus demonstravimus.

5°. Ex communi Ecclesiæ sensu, canentis in Festo Pentecostes: *Sine tuo Numine nihil est in homine, nihil est innocuum.*

6°. Ex communi Patrum definitione, 71 de qua testimonium perhibet Arausicanum proximè laudatum; sicut & Martyr Roffen-

his loco relato dicens: *Hoc dixi propter Patres, quorum sententiam sequi malui . . . Patres enim asserunt, neminem posse quidquam boni bene facere, sine speciali Dei auxilio, nec sufficere generalem illum influxum.* Atque hanc imprimis Augustini sententiam esse, perspicuum est ex testimoniis expressissimis ipsius Prolegom. 6. c. 12. exhibitis, ubi pariter consentientia habes testimonia Ambrosii, Hieronymi, Prosperii, Gregorii Magni, sanctorum Patrum in Sardinia exilium, &c. Quibus adungere lubet testimonium extaticæ Virginis S. Mariæ Magdalenaë de Pazzis lib. 6. divin. intelligentiar. cap. 13. dicentis, quod *nemo absque Spiritûs sancti gratia potest bonum aliquod agere.*

73 7°. Ex iudicio S. Congregationis de Auxiliis de die 8. Julii 1602. quo propositionem hanc Molinæ: *Cum solo concursu generali Dei, absque alio dono vel auxilio gratia, potest homo efficere opus bonum morale, quod fini naturali hominis accommodatum, atque comparatione illius sit verè bonum, & virtutis opus; non tamen quod fini supernaturali sit accommodatum, quodque comparatione illius bonum simpliciter ac virtutis opus dici queat.* Hanc (inquam) propositionem S. Congregatio, auditis partibus in iudicio contradictorio, censuit esse omninò contrariam expressæ doctrinæ S. Augustini; neque excusari aliquo modo posse ab errore, non obstantibus ex adverso productis à Patribus Societatis, scripto & voce, prout videre est in Historia Congregat. de Auxil. l. 3. c. 9. Et in Appendice illius §. 13. ubi inter Canones doctrinæ damnandæ, à Consultoribus, jubente Paulo V. ultimò recognitos, refertur iste: *Dicere quòd in statu natura lapsa homo cum solo concursu Dei generali, absque alio dono vel auxilio gratia, possit efficere opus bonum morale, quod fini naturali hominis accommodatum, atque comparatione illius sit verè bonum, veraque virtutis opus, referendo illud in Deum naturaliter cognitum: id doctrina illi contradicit, quæ contra reliquas Pelagianismi olim (in Aranciano) definitum est, quòd, post peccatum primi hominis, nullus operari propter Deum, quòd bonum est, possit, nisi gratia eum & misericordia divina prævenierit. Ex qua tamen doctrina nequaquam sequitur, quòd omne opus, quòd sine speciali gratia sit ab homine, etiam infidelis, sit peccatum.*

74 8°. Vel præsens assertio nostra vera est, in sacrisque Litteris & Traditione bene fundata; vel vera non est Augustini de Pelagianis victoria, nec suis ipsos argumentis contrivit. Atqui hoc posterius contra communem est totius Ecclesiæ sensum. Prius ergo dicendum. Probatur major, quia Augustinus pulcherrimam totius suæ contra Pelagianos doctrinæ harmoniam in duobus fundavit principiis, velut in Scriptura & Traditione fundatis, partim utique in eo quòd omne opus usquequaque bonum, nullaque debitæ cir-

cumstantiâ destitutum, esse debeat ex aliqua saltem imperfecta charitate, saltem generaliter accepta pro Dei propter se dilectione; partim in eo quòd charitas ista, seu Dei propter se dilectio, à Deo sit per gratiam, non ex hominibus per naturam, ut perspicuum est percurrenti libros quos contra Pelagianos scripsit, prolixiorēque disputationem, quâ gratiæ ad omnes & singulos actus bonos, ad debitumque finem ultimū relatos necessitatem, adversus Julianum probat, in suis contra eum libris. Videatur caput 18. libri de grat. & lib. arb. ubi utrumque illud principium assumit. Prius quidem hisce verbis: *Quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo sit bene.* Posterius, verbis sequentibus: *Unde est in hominibus charitas Dei, & proximi, nisi ex ipso Deo? Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani. Si autem ex Deo, vicimus Pelagianos. Sedeat ergo inter nos Iudex Apostolus Joannes, eos confundens, & dicens, quia dilectio ex Deo est. Non itaque ex nobis, sed ex Deo.*

Et reverà duobus illis principiis tres capitales Pelagianorum contrivit errores, in eo consistentes, primò, quòd gratiæ negarent necessitatem ad bene operandum, sive ad singulos actus bene factos. Secundò, quòd vellent gratiam secundum merita nostra dari. Tertio, quòd pro vera Christi gratia, non veram substituerent, gratiam constituentes, vel in libero arbitrio, vel in lege atque doctrina, vel in interna mentis illuminatione, non in charitatis inspiratione, in qua veram Christi gratiam collocat Augustinus l. 4. ad Bonifac. c. 5. dicens, Pelagianos non admittere *inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus, quæ propriè gratia est.*

Tres istos capitales errores duobus illis Augustini principiis funditus everti certissimum est. Si enim nullum opus bonum bene fieri, nec proinde usquequaque bonum esse queat, absque Dei propter se dilectione, & hæc in nobis esse nequeat, nisi ex vera illa Christi gratia: igitur 1°. nullum est opus usquequaque bonum, nisi ex gratia. 2°. nullum meritum, nisi ex gratia: quam proinde nulla præcedunt merita. 3°. vera Christi gratia, neque est solum liberum arbitrium; neque lex, atque doctrina; neque sola mentis, seu intellectus illuminatio; sed divinæ dilectionis inspiratio, uti S. Augustinus non solum docet loco citato, sed & l. de grat. Christi c. 3. dicens, quòd Deus *veram gratiam largitur, dum dilectionem inspirat.* Unde cap. 26. eam Christi gratiam vocat, *quæ charitas diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum.* Cap. 33. eam vocat *spiritum charitatis.* Cap. 35. *inspirationem flagrantissima & luminosissima charitatis.* Loco citato ad Bonifac. *inspirationem dilectionis.* De corrept. & grat. c. 2. *inspirationem bonæ voluntatis, &c.*

Quòdque error capitalis Pelagianorum, negans gratiæ ad singulos actus necessitatem,

uno isto non vincatur principio, *charitas ex Deo est per gratiam*, nisi alterum sublumendo principium, *sine charitate, nullus est actus bene factus*: ex eo constat, quod si aliquis actus bene factus, absque omni charitate esse posset, ex eo quod charitas ex Deo sit, confici non posset gratiæ necessitas ad singulos actus bene factos.

78 Ad hoc proinde necessaria est utriusque principii conjunctio. Et ideo Augustinus, contra Pelagianos disputans, tam operose inculcavit, nulla esse opera bona bene facta ante fidem, saltem inchoatam. Eò quod utique intentio bona, ad quam necessaria est fides & charitas, ad opus quodcumque bene factum requisita sit: ut enim ait in Præfat. Psal. 31. *Bonum opus intentio facit; intentionem fides dirigit*, fides utique quæ per dilectionem operatur. *Ea quippe sola sunt opera bona, qua sunt per dilectionem Dei. Hanc autem necesse est ut antecedit fides.* Enarrat. in Psal. 67.

79 Hinc etiam epist. 105. contra eosdem Pelagianos demonstrat, nulla opera usquequaque bona præcedere gratiam. Quia nulla præcedunt fidem, unde omnis justitia summi initium... *Fides verò gratia donum est... Opera quidem bona sunt ab homine. Sed fides fit in homine, sine qua illa à nullo sunt homine. Omne enim quod non est ex fide, peccatum est.* Ideò verò fidem tam operose dicit necessariam ad quodcumque opus bene factum, quia necessaria est ad dilectionem, sine qua (ut ibidem ait) *nemo bene vivit... Hanc enim fidem Apostolus definit, dicens, quod neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides qua per dilectionem operatur.*

80 Similiter epist. 106. c. 2. probat, nihil pietatis atque justitiæ sive in opere, sive in voluntate, absque gratia esse posse: quoniam fides, que per dilectionem operatur, nihil operaretur, nisi dilectio Dei diffunderetur in cordibus nostris per Spiritum sanctum... *Nec ipsa fides esset in nobis, nisi Deus unicuique partiretur mensuram fidei.* Et c. 3. *Habeant fidem, quæ impetrent charitatem, qua sola verè bene operatur... Charitas autem usque ad eò donum Dei est, ut Deus dicatur.*

81 Sed quia Augustinus nullibi luculentius assertionis nostræ veritatem ostendit, quam l. 4. contra Julian. c. 3. lubet caput istud enucleatius perpendere.

CAPUT VII.

Nullum in hoc statu esse actum usquequaque bonum, nisi ex gratia & charitate sit, saltem generaliter accepta, uberius ostenditur ex Augustino l. 4. contra Julianum c. 3.

82 **I**N proluxa disputatione, quam ibi contra Julianum, Pelagianorum Coriphæum, Augustinus instituit, observanda primò est disputationis occasio. Secundò, argumenta Juliani. Tertio, responsiones Augustini. Quar-

tò, Augustini contra Julianum argumenta. Quintò, exceptiones seu responsiones Juliani, earumque confutatio per Augustinum. Sextò, totius disputationis conclusio, quam Augustinus facit, reducendo eam ad duo supra enarrata principia sua, unde disputationis orta est occasio. Quæ omnia quisquis seriâ mente, atque à præjudiciis liberâ perpenderit, eaque ad invicem contulerit, de Augustini mente, pro assertionis nostræ veritate, rationabiliter non poterit dubitare; quemadmodum nec de insufficientia glossarum, quibus Recentiores nonnulli Augustinum exponunt, non ut sapit, sed ut ipsi sapiunt; nec sua ad amissum Augustini accommodantes opinamenta, sed Augustini amissum ad opinamenta sua.

§. I.

Disputationis occasio.

IN principio itaque laudati c. 3. occasione 83 memorat Augustinus proluxæ illius disputationis, dum eam ortam dicit ex duobus principii num. 74. memoratis, quibus tres capitales impetit Pelagianorum errores n. 75. descriptos. Cum enim principia illa statuisset l. 1. de nupt. & concupisc. primum cap. 3. ubi dixerat, *donum Dei esse etiam pudicitiam conjugalem.* Et c. 4. *Cum faciunt homines sine fide (id est, absque auxilio gratiæ) qua videntur ad pudicitiam conjugalem pertinere... non peccata coercerentur, sed aliis peccatis alia peccata vincuntur.* Alterum verbis immediatè sequentibus: *Abstine pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum (adeòque non ex vero Dei propter se amore, qui non est absque auxilio gratiæ) fidem connubii servat uxori.* Julianus, videns duobus illis principii Pelagianismi sui capitalia fundamenta prorius everti, adversus duos Augustini libros de nupt. & concupisc. sex vulgavit libros, quibus Augustinus occurrit quatuor suis adversus Julianum libris.

§. II.

Argumenta Juliani.

Augustinus igitur l. 4. contra Julianum c. 84 3. duas illas propositiones proluxâ stabilit disputatione, in cujus exordio (post commemoratam disputationis occasionem, ut supra) duo ponit argumenta Juliani, contra duas illas propositiones, atque ad eò contra veritatem præsentis assertionis. Quorum quidem argumentorum primum petitur ab exemplo infidelium: *Soleis (inquit) negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur... hoc uti argumento, quod eas nonnunquam habeant infideles.* Et infra: *Exempla nobis oppositis impiorum, qui solis libertatis ingenita viribus, & misericordes, & modesti, & casti inveniantur, & sobrii.* Alterum petitur ex textu Apostoli Rom. 2. *Gentes, qua legem non habent, naturaliter que legis sunt faciunt.*

§. III.